astus O. läbirääkimistesse Harju-Viru aadliga ja Tallinna linnaga, kes ei tahtnud anda truudusvannet Johan III-le. O. lühike asehaldamisaeg Tallinnas oli õige raske: Eestimaa seisund oli äärmiselt segane ning polnud veel sugugi kindel, kas see maa Rootsi võimu alla jääb püsima või mitte. Varakevadel 1569 saatsid Ivan IV esindajad Joh. Taube ja Eilert Kruse (vt. neid) Tallinna raele kirjaliku ettepaneku alata tsaari saadikutega läbirääkimisi, mida O. loal peetigi s. a. aprillis Rakveres. Kuigi läbirääkimisi arvat. ei võetud tõsiselt ja neil polnud nähtavaid tagajärgi, avaldas Johan III O.-le noomituse läbirääkimisteks loaandmise eest; ei ole siiski tõestatav, et O.-l oleks olnud mingeid äraandlikke kavatsusi Rootsi vastu. Suvel 1569 ilmus Taani-Lüübeki laevastik Tallinna reidile ja pommitas linna peale seda, kui selle vallutamine üllatuse teel ei õnnestunud. Samal ajal pidas tuntud Klaus Kursell (vt.) herts. Magnus'ega (vt.) ühendust, kavatsedes Tallinnat taanlaste kätte mängida. Saksa tingsõdurid, kes mõnda aega polnud enam palka kätte saanud, hakkasid mässama, võtsid jaan. alul 1570 Tallinna lossi enda kätte, vangistasid O. ühes perekonnaga ning alustasid avalikult läbirääkimisi taanlasiga. 2½ kuu pärast vallutasid rootslased lossi tagasi ja vabastasid O., kes oli olnud vaheajal sunnitud läbirääkimisi pidama Kursell'i ja ta meestega. Juba s. a. augustis alustasid Tallinna piiramist venelased, püüdes linna igasuguste manitsustega võita enda poole. Okt. s. a. pöördus O. asehalduri kohalt vabastatuna tagasi Rootsi. O.-le antud instruktsioonis oli kun. Johan III eriti rõhutanud O. ülesannetena hoolitsemist eesti kiriku korraldamise ja luteri usu kindlustamise eest provintsis. Nüüd kinnitatigi piiskopiks ja algas oma tööd superintendent Johan v. Geldern (vt.). — Raskete väliste olusuhete tagajärjel ei suutnud O. oma lühikese Eestimaal viibimise ajal eriti silmapaistvaid tagajärgi saavutada siseolude korraldamise alal, kuigi ta asehaldamisaega kiidetakse O. õigluse pärast. Ta suri a. 1585 Rootsis.

Russow; Th. Annerstedt, Svenska väldet i Livland 1564–70 (1877); E. Seraphim, Kl. Kursell u. seine Zeit (1897).

A. R. C.

OXENSTIERNA, Gustav Gabrieli p., vabahärra, riiginõunik, Tallinna asehaldur, sünd. a. 1551 riiginõunik Gabriel Krister'i p. O. (vt.) pojana. Õppinud välismaa ülikooles ja viibinud seal sõjateenistuses, määrati ta a. 1585 Tallinna ja Eestimaa asehalduriks, kellena ta raskeist segaseist oludest hoolimata püüdis oma kohustusi täita täie hoolega, püsides sel kohal kuni juulini 1588. Koos mõnede teiste rootsi ametnikega töötas ta, Eestimaa kiriku olusid silmas pidades, piisk. Kristian Agricola (vt.) jaoks välja erilise instruktsiooni üldvisitatsiooni korraldamiseks Eestimaa kirikuis. Arvat. ei saanud aga sellest visitatsioonist asja Agricola surma pärast. A. 1590 määrati O. riiginõunikuks ja oli a. 1592 ühes herts. Karliga (vt. Karl IX) ja mõne riiginõunikuga juhtival kohal riigivalitsuses. Upsala koosoleku järel esines ta usuvabaduse kaitsjana kun. Sigismundi (vt. Sigismund III) ees, kes ta määras kammernõunikuks, ja suri 18. I 1597.

Biographiskt Lexicon öfver namnkunnige svenska män X (1844); Fr. Westling, Estlands kyrka 1571—1644 (Kyrkohistorisk Årsskrift 1921).

A. R. C.

OXENSTIERNA, Gustav Gabrieli p., krahv, riiginõunik, Tallinna kuberner, sünd. 29. VIII 1613 riigidrotset Gabriel Gustavi p. O. pojana, oli maahärraks Rootsis ja määrati a. 1642 Tallinna ja Eestimaa kuberneriks, kus ta teotses suure innuga Rootsi autoriteedi tõstmise suunas ja saavutas oma suure energiaga parandusi mitmel alal. Igati toetas ta äsja ametisse nimetatud piisk. Joachim Jhering'i (vt.) üritusi korra loomiseks Eestimaa kirikus, piibli tõlkimiseks eesti keelde j. m. A. 1645 kutsuti ta tagasi Rootsi, nimetati riiginõunikuks ja suri 31. V 1648.

Nord. Familjeb. 20.II; Fr. Westling, Estlands kyrka 1571—1644 (Kyrkohistorisk Årsskrift 1921).

A. R. C.

OXENSTIERNA, Krister, Gabriel Kristeri p. O. (vt.) poeg, vabahärra, riiginõunik, Narva asehaldur, sünniaeg teadmata. A. 1573 oli ta vangistatud kun. Eerik XIV valvajaid Wästeråsis, aa. 1575–78 Kalmari lossi ülemaks ja määrati a. 1584 Narva, Ivangorodi ja Jamburi asehalduriks. Järgm. a. kuulus ta venelastega Pljussa jõel vaherahu sõlmijate hulka, pidas a. 1586 õige raskete küsimuste lahendamiseks jällegi läbirääkimisi venelastega, nimetati siis riiginõunikuks ja on peatselt selle järel nähtavasti siirdunud Rootsi. A. 1589 saadeti ta, kuigi kun. Johan III teda ei usaldanud, jällegi venelastega läbirääkimisi pidama ja võttis osa vaherahu allakirjutamisest. Ta suri 20. II 1592.

W. Tawaststjerna, Pohjoismaiden viisikolmattavuotinen sota (1918—20).

A. R. C.